TRANSPARENCY INTERNATIONAL ROMANIA

TRANSPARENCY INFO

Transparența finanțării partidelor politice

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ROMÂNIA

În numărul acesta :

EDITORIAL

Transparență & costuri în campania electorală p. 2

LEGISLAȚIE

Finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale p. 3

BUNE PRACTICI

Raport GRECO: transparența finanțării partidelor p. 4

EVENIMENTE

Evenimente Transparency International p. 6

Transparență & costuri în campania electorală

Luna martie a adus reguli noi în modul în care partidele își pot asigura finanțarea activității curente, ca și în privința finanțării campaniilor electorale. Modificările pe Legea 334/2006 au fost dezbătute și aprobate de Camera Deputaților, camera decizională pentru acest act normativ, iar la 25 martie legea a fost transmisă președintelui României pentru promulgare.

Atât reprezentanți ai partidelor aflate la guvernare cât și din partea Opoziției au susținut noile reguli, argumentând că au la bază recomandările făcute de Grupul Statelor împotriva Corupției (GRECO). Una dintre recomandări se referă la transparența resurselor partidelor politice. Astfel, prin noua lege partidele sunt obligate să deschidă un cont special în care să fie virată subvenţia primită de la bugetul de stat. De asemenea, au fost introduse reglementări noi legate de obținerea de împrumuturi, venituri și donații pentru finanțarea activității partidelor.

De exemplu, donaţiile în bani a căror valoare depăşeşte 10 salarii de bază minime brute pe ţară se vor efectua numai prin conturi bancare, iar contribuţiile pentru campania electorală se depun în conturi bancare deschise special în acest sens. Se impune astfel o separare a activității curente a partidului de activitatea desfășurată în campanie. În plus, contribuțiile pentru campanie pot fi depuse în conturile bancare doar de către candidat sau mandatarul financiar împuternicit de acesta. Astfel, responsabilitatea aparține candidatului și nu partidului din care face parte. Prin aceste măsuri se încearcă limitarea dacă nu chiar excluderea finanțării ascunse, neînregistrate.

În scopul limitării cheltuielilor au fost impuse plafoane maxime ale sumelor ce pot fi cheltuite pe durata campaniei electorale și a fost întocmită o listă cu materialele de propagandă care pot fi utilizate în campanie. Oferirea de bunuri cu însemne electorale precum pixuri, brichete, tricouri, găleţi se încadrează la mită electorală, fiind permisă doar distribuirea de broșuri și pliante informative.

Reprezentanții partidelor parlamentare susțin că astfel de măsuri vor duce la reducerea mitei electorale. Apreciem că este nevoie în continuare și de alte măsuri pentru stoparea acestui fenomen. De exemplu, de dezvoltarea unui sistem de verificare a serviciilor sociale prestate în timpul campaniei, astfel încât ajutorul social și serviciile sociale să nu mai devină o formă de mită electorală din bani publici la îndemâna politicienilor.

De asemenea, foarte important este modul în care vor fi întocmite normele metodologice în baza cărora Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) va efectua acțiunile de control și va putea aplica sancțiuni. Cu atât mai mult cu cât, la alegerile din 2012 s-a constatat, de exemplu, că cea mai importantă vulnerabilitate este capacitatea redusă de control a AEP în raport cu numărul extrem de mare de rapoarte pe care instituția trebuie să le analizeze.

Cel mai discutat articol inclus în legea amintită se referă la faptul că toate cheltuielile din campanie vor fi decontate de la bugetul de stat dacă partidul/alianța electorală obține minim 3% din voturi la nivel național, respectiv 3% la nivelul circumscripţiei electorale în cazul candidatului independent. Următorul scrutin va demonstra dacă o astfel de măsură, însoțită de controlul strict al cheltuielilor efectuate în campanie, va reduce fenomenul corupției și dacă este eficient ca cetățenii să finanțeze, prin taxele pe care le plătesc la bugetul de stat, campaniile electorale.

Finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale

Legea privind finanţarea activităţii partidelor politice şi a campaniilor electorale a fost modificată fundamental de Camera Deputaților, actul normativ fiind aprobat în plen cu o largă majoritate: 262 voturi pentru, 8 contra și 20 de abțineri.

Principalele noutăți privesc finanțarea campaniilor electorale. Mai exact, legea prevede că toate cheltuielile din campanie vor fi decontate de la bugetul de stat dacă partidul/alianța electorală obține minim 3% din voturi la nivel național.

În cazul candidaților independenți, procentul de 3% se aplică la nivelul circumscripţiei electorale în care au candidat. Sumele sunt returnate de Autoritatea Electorală Permanentă, în cel mult 90 de zile de la data alegerilor, în baza documentelor justificative furnizate de mandatarul financiar.

Prin aceeași lege au fost stabilite limite maxime ale contribuţiilor care pot fi acceptate pentru campanie, raportat la salariul minim brut pe țară. De exemplu, pentru fiecare candidat la funcţia de deputat/senator contribuția maximă este de 60 de salarii de bază minime brute pe ţară. Candidatul pentru funcţia de primar de municipiu-reședință de județ are la dispoziție maxim 50 de salarii, respectiv 150 de salarii pentru Primăria Generală a Capitalei. Cei mai mulți bani sunt în cazul funcţiei de preşedinte al României: 20.000 de salarii de bază minime brute pe ţară.

Contribuţiile pentru campania electorală

- Se depun sau se virează în conturile bancare (deschise special în acest sens) numai de către candidaţi, sau de către mandatarul financiar, la împuternicirea acestora.
- Pot proveni numai din donaţii primite de candidaţi de la persoane fizice, din venituri proprii sau din împrumuturi de la persoane fizice sau contractate cu instituţii bancare.
- Pot fi depuse în conturile candidaților numai până la data încheierii campaniei electorale
- Cele care nu respectă prevederile legii se confiscă şi se fac venit la bugetul de stat.

Cheltuielile efectuate în campania electorală

- Limitele maxime ale cheltuielilor care pot fi efectuate în campanie trebuie să se încadreze în limitele maxime ale contribuţiilor pentru campania respectivă.
- Cheltuielile aferente campaniei electorale pot fi efectuate numai prin intermediul conturilor deschise în condițiile prevăzute de prezenta lege.

Materiale electorale

◊ afişe electorale cu dimensiuni de cel mult 500 mm pe 350 mm;

◊ materiale de propagandă electorală audio sau video, difuzate de mass-media audiovizuală;

◊ publicitate în presa scrisă;

◊ materiale de propagandă electorală online;

◊ broşuri, pliante şi alte materiale tipărite.

Control și sancțiuni

"Autoritatea Electorală Permanentă este abilitată să controleze respectarea prevederilor legale privind veniturile şi cheltuielile partidelor politice, ale alianţelor politice sau electorale, ale candidaţilor independenţi, precum şi legalitatea finanţării campaniilor electorale." (art. 35[1])

Actul normativ prevede și că "dacă se constată nereguli, se vor aplica sancţiunile prevăzute de prezenta lege" (art. 39). Amenda minimă a fost majorată de la 5.000 de lei la 10.000 de lei, iar cea maximă a rămas la 25.000 de lei.

Normele metodologice reglementează în mod obligatoriu inclusiv procedura şi metodologia controlului; categoriile de documente justificative şi metodologia de rambursare a sumelor cheltuite pentru campania electorală.

Raport GRECO : transparența finanțării partidelor politice

Grupul Statelor Împotriva Corupției, GRECO, a fost înființat de Consiliul Europei cu scopul de a îmbunătăți capacitatea statelor membre de a combate corupția, prin monitorizarea aplicării standardelor anticorupție ale Consiliului Europei. În acest scop, GRECO derulează o procedură de evaluare, bazată pe elaborarea de rapoarte de evaluare și recomandări. Acestea reprezintă un punct de reper pentru politicile naționale ale statelor membre.

Cea de-a treia rundă de evaluare a fost lansată în 2007 și cuprinde urmărirea transparenței în finanțarea partidelor politice. În 2010 a fost publicat raportul pentru României privind finanțarea partidelor, urmat de raportul de evaluare a stadiului implementării recomandărilor. Aceste documente GRECO sunt invocate ca principalul motiv al amendării Legii 334/2006 privind finanțarea partidelor.

Deși modificarea legislativă aduce îmbunătățiri, rămân aspecte problematice, punctate în raportul GRECO, care își găsesc doar parțial rezolvarea în noile amendamente. Aceste deficite se datorează fie faptului că depășirea lor ține în mai mare măsură de voința politică decât de reglementările în vigoare, fie faptului că noile prevederi nu au reușit să remedieze întru-totul unele aspecte. În continuare, aducem în discuție câteva dificultăți consemnate de GRECO, care ar putea persista și după ultimele modificărilor legislative, fiind necesară monitorizarea evoluției lor în viitor: discrepanța între legislație și practică, finanțarea informală, contribuțiile structurilor asociate partidelor și rolul împrumuturilor.

Discrepanța dintre legislație și practică

Privind situația de ansamblu, GRECO consemnează că "legea 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale este un act normativ bun, care prevede măsuri pentru creșterea transparenței generale a finanțării partidelor pentru activitățile curente și în campaniile electorale. [...] Surprinzătoare este diferența dintre cerințele relativ stricte ale legii și realitatea practică, așa cum este descrisă de partidele politice, reprezentanții media și societatea civilă". Remarcăm astfel că normele legislative nu sunt sigurul element care dictează modul în care decurge finanțarea partidelor în practică. La fel ca în multe alte cazuri, prevederile legislative solide trebuie însoțite de voință politică.

Finanțarea informală

În aceeași linie, evaluarea GRECO arată că finanțarea partidelor politice este percepută ca o zonă gri, problematică, în România. Economia informală are impact asupra activităților politice, iar partidele și candidații cheltuiesc semnificativ mai mult decât le permit resursele declarate oficial. În aceeași situație se află și donatorii. Cerințele legii sunt eludate prin diverse mijloace, cum ar fi fragmentarea donațiilor pentru a evita declararea provenienței și a plafoanelor, și alte practici cu rezultat similar. În același context evaluarea concluzionează: cumpărarea de voturi rămâne de asemenea o problemă importantă

Contribuțiile structurilor asociate

Un aspect care ar putea prezenta în continuare probleme este contribuția structurilor asociate, (organizații de tineret, fundații, etc.). Fundațiile, spre exemplu, sunt considerate entități complet independente. În plus ele nu fac obiectul legii 334/2006, dar sunt implicate în activitățile partidelor, în special în campaniile electorale. Acest aspect este esențial pentru prezentarea unei situații financiare corecte. Astfel, GRECO recomandă clarificarea modului în care activitatea financiară a structurilor în legătură cu partidele politice trebuie înregistrată în documentele contabile ale partidelor; și să fie examinate modalitățile de creștere a transparenței contribuțiilor acestora către partide și candidați.

Regimul juridic al împrumuturilor

O altă dificultate este legată de regimul juridic al împrumuturilor. Înaintea ultimei modificări a legii 334/2006, împrumuturile nu erau erau permise pentru finanțarea partidelor. Raportul GRECO indică probleme apărute din cauza divergențelor de interpretare privind conceptul de împrumut și, în acest sens, recomandă clarificarea regimului juridic al împrumuturilor. Amendamentele recente au adus clarificări privind împrumuturile, dar acest lucru s-a făcut prin includerea lor în sursele permise de finanțare. Astfel, de acum, patridele își pot finanța activitățile prin împrumuturi. Identitatea persoanelor care acordă împrumuturi cu o valoare de peste 100 de salarii minime brute pe țară trebuie făcută publică. Pentru comparație, identitatea celor care fac donații trebuie publicată de la pragul de 10 salarii minime. Observăm astfel o mai mare 'libertate' în cazul împrumuturilor decât al donațiilor sub noile reglementări.

Evenimente Transparency International

Comisia Europeană și Transparency International își reunesc forțele pentru o mai bună cheltuire a fondurilor UE

Comisarul pentru Politică Regională, Corina Creţu, a lansat în 19 martie, la Berlin împreună cu Transparency International proiectul pilot „Pacte de Integritate”, pentru a asigura faptul că fondurile Politicii Regionale sunt cheltuite eficient în beneficiul real al oamenilor.
Link: http://transparency.org.ro/stiri/comunicate_de_presa/2015/20martie/index.html

Confiscarea bunurilor obținute din activități ilicite

Studiului privind recuperarea prejudiciilor cauzate de corupție, realizat de Transparency International România, Italia și Bulgaria, cu sprijinul Comisiei Eruopene, a fost lansat pe 24 martie la Bruxelles. Pe baza analizei comparative a legislației și practicilor din cele trei țări, studiul propune un „model ideal” pentru procedurile de confiscare a bunurilor obținute ilicit.
Link: http://transparency.org.ro/stiri/comunicate_de_presa/2015/24martie/index.html

Sistemul de Integritate al Uniunii Europene prezentat în Parlamentul European

Biroul de legătură al Transparency International pe lângă Uniunea Europeană a prezentat rezultatele raportului privind *Sistemul de Integritate al Uniunii Europene 2014* în Parlamentul European, în cadrul unei audieri comune privind responsabilitatea, transparența și integritatea.
Link: http://transparency.org.ro/stiri/comunicate_de_presa/2015/25martie/index.html

TRANSPARENCY INFO , Nr 7 / 2015

Contribuții: Georgeta Filip , Wendla Beyer

Design: Wendla Beyer

Bibliografie

GRECO, 2010: Raport de evaluare a României privind transparența finanțării partidelor politice

GRECO, 2013: Report de conformitate pentru România, transprența finanțării partidelor politice

Transparency International România, 2012: Creșterea transparenței și responsabilității în finanțarea partidelor politice

Transparency International România, 2012: Prevenirea și combaterea corupției electorale

Camera Deputaţinor: Pl-x nr. 95/2014 Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale: http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?cam=2&idp=13537

Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale

Fotografii:

Michal Jarmoluk , Eduardo David , Niek Verlaan

Transparency International România
Bulevardul Nicolae Bălcescu 21, etaj 2
010044 București, România
telefon: +4 031 6606 000 / +4 021 317 71 70
fax: +4 031 6606 006 / +4 021 317 71 72
email: office@transparency.org.ro
www.transparency.org.ro/

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ROMANIA